

התכנית החברתית הכלכלית

מרצ

המנהל הכלכלי
משרד הרווחה
שכני רביב

המחנה הדמוקרטי

התכנית החברתית הכלכלית

המחנה הדמוקרטי מאמין, כי חובת המדינה לפעול לטובת כל תושביה על בסיס של שוויון מהותי. ממשלות ישראל האחרונות פעלו במודע ובמתכוון באופן שחזק את בעלי ההון, הרחיב את העוני וריסק את מעמד הביניים והשכבות המוחלשות. ישראל הפכה למדינה בה הפער בין עשירים לעניים הוא מהגדולים בעולם המערבי. הממשלה קבעה סדר עדיפויות מעוות, ניפחה את תקציב הביטחון במקום לחשוב כיצד ניתן לקצו והקצתה הטבות ותקצוב מיוחד להתנחלויות. מרבית הצעירים הישראלים נעדרים ביטחון כלכלי ומעמד הביניים הולך ונחלש. הנפגעים העיקריים מהמדיניות החברתית-כלכלית הדורסנית של ממשלת ישראל הם אוכלוסיות מוחלשות, אזרחי ישראל הערבים, מזרחים, יוצאי אתיופיה, יוצאי ברה"מ לשעבר, אוכלוסיית הגיל השלישי ותושבי הפריפריה החברתית-כלכלית. מדיניות זו פוגעת באופן מיוחד בנשים, אשר חלקן בקרב ציבור העניים גדול יותר, שיעורן בקרב המועסקים באמצעות קבלני שירותים רב יותר והן נזקקות יותר לשירותים חברתיים.

המצב החברתי-כלכלי נמדד לא רק בנתונים יבשים, אלא גם בתחושת האזרחים והאזרחיות. המחנה הדמוקרטי מציע מדיניות כלכלית הוגנת וצודקת, המתנגדת למונופולים ומניעת תחרות, שמאמינה במדינת רווחה ובמגזר ציבורי חזק, בצמצום האי-שוויון, בהעלאת מיסים על הון ובעלי הכנסות גבוהות, צמצום מיסים עקיפים וברגולציה ופיקוח שימנעו ניצול של עובדים ושל כספי ציבור. המחנה הדמוקרטי מאמין שלא ניתן לנתק את הכלכלי מהמדיני והאזרחי. ולכן, היא גורסת שהסדר מדיני ארוך טווח חיוני לרווחה אמיתית של אזרחי ישראל, לצמיחה בת-קיימא ולמיצוי הפוטנציאל הכלכלי המלא של ישראל. צמצום תקציב הביטחון והפסקת ההשקעות בהתנחלויות הם חלק בלתי נפרד מהמדיניות החברתית-כלכלית הנדרשת לישראל.

תקציר התכנית

1. הכלכלה הישראלית זקוקה לשידוד מערכות מלא
 2. מדיניות מקרו-כלכלית
 3. רפורמה במערכת המס
 4. תמריצים סביבתיים ומיסוי ירוק
 5. מאבק בהפרטה והחזרת האחראיות למדינה
 6. מאבק בריכוזיות במשק
 7. עבודה, תעסוקה הוגנת ומאבק באבטלה
 8. פריפריה, אי-שוויון והמשק
 9. אוכלוסיית הגיל השלישי והמשק
 10. התאגדויות עובדים
 11. מאבק באבטלה
 12. מאבק בתאונות העבודה
 13. מדיניות רווחה
 14. תכנית ממוקדת ביטוח הלאומי
 15. בריאות
 - 15.1. עקרונות וערכים
 - 15.2. לאור עקרונות אלו להלן המלצותינו: חיזוק מערכת הבריאות הציבורית
 - 15.3. הפרדה בין רפואה פרטית לציבורית
 - 15.4. איחוי רשת הביטחון הסוציאלית
 - 15.5. סגירת פערי הבריאות בין המרכז לפריפריה - הן זו הגיאוגרפית והן זו החברתית
16. רווחה
 17. קצבאות
 18. דיור
 - 18.1. משבר הדיור וגדלת התחלות הבנייה
 - 18.2. דיור ציבורי ודיור בר בשגה
 - 18.3. שוק השכירות
 - 18.4. התחדשות עירונית
 - 18.5. תמ"א 38 - חיזוק דירות נגד רעידות אדמה
 - 18.6. שיפור הליכי תכנון רישוי ובניה
 - 18.7. המרחב העירוני

1. הכלכלה הישראלית זקוקה לשידוד מערכות מלא

- 1.1.1. כינון של מדינת רווחה רחבה ועדכנית, המספקת שירותים חברתיים לכל בתחומי החינוך, הבריאות, הדיור, השירותים הסוציאליים והתעסוקה, תוך החזרת האחראיות של המדינה על שירותים הניתנים לתושבים.
- 1.1.2. שינוי מדיניות המיסים, באופן שיפחית את האי-שוויון במשק.
- 1.1.3. מהפכה בשוק העבודה שמטרתה הבטחת שכר הוגן, ביטחון תעסוקתי, סיוע והכשרה מקצועית למובטלים, לצד קידום אפשרויות שגשוג של בעלי עסקים בינוניים, קטנים וזעירים.
- 1.1.4. שינוי סדר העדיפויות - הפסקת ההשקעה הבלתי פרופורציונאלית בהתנחלויות ובתקציב הביטחון, והתניית כל התקציבים לזרמים השונים בחינוך בלימודי ליבה
- 1.1.5. העמקת המלחמה בהון השחור ובהימורים הבלתי חוקיים

2. מדיניות מקרו-כלכלית

- 2.1. יצירת חברה צודקת ושוויונית יותר מצריכה מדיניות כלכלית וחברתית שונה בתכלית מהמדיניות הנוכחית.
- 2.2. בניית תקציב מאפס - לא עוד הישענות אוטומטית על ספר התקציב של השנים הקודמות בתוספת שינויים קלים, אלא בניית תקציב חדש המבוסס על סדר עדיפות חדש ונקי משיקולים סקטוריאליים - זאת תוך שקיפות תקציבית מלאה.
- 2.3. מדיניות מקרו-כלכלית אשר תאמץ, בנוסף ליעדי הצמיחה והאינפלציה, הצבת יעדים כמותיים לצמצום הפערים ולמיגור העוני ירידה שנתית במדד ג'יני, ירידה שנתית בשיעור העוני וצמצום עומק העוני, ביטחון תזונתי, תוך הרחבה משמעותית של ההשקעה הישירה בחינוך, בריאות, רווחה ודיור והעדפה מתקנת כלפי המגזרים המוחלשים - ערבים, מזרחים, יוצאי אתיופיה ויוצאי ברה"מ לשעבר - ותושבי הפריפריה.
- 2.4. ביטול כלל ההוצאה והנומרטור.
- 2.5. הגדלה הדרגתית של ההוצאה האזרחית באחוזי תוצר מ-30.7% לממוצע ה-OECD - 42.1%.

3. רפורמה במערכת המס

מדיניות המס של ממשלות ישראל בעשורים האחרונים אינה נותנת מענה לתפקידה העיקרי של מדיניות מס - אין היא מצמצמת פערים באופן מספק ואינה מתקנת עיוותים. בישראל שיעור המס העקיף (מע"מ) גבוה וחל על כל סוגי המוצרים, למרות שמדובר במס רגרסיבי, שפוגע בעיקר בשכבות המוחלשות ובמעמד הביניים; המיסים הישירים מטילים נטל כבד מדי על מעמד הביניים ופחות מדי על בעלי ההכנסות הגבוהות במשק. קיים פער בלתי סביר בין מיסוי הכנסות מעבודה לבין מיסוי הכנסות מהון - אשר זוכות לשיעור מס נמוך ומס החברות מאפשר לחברות הגדולות מיסוי נמוך משמעותית מן הראוי המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום הנושאים הבאים:

- 3.1. קביעת מדרגת מס נוספת, בגובה 55% למשתכרים מעל 60 אלף ש"ח בחודש (720,000 ש"ח בשנה) ומדרגת מס עליונה של 70% על כל שקל מעל פי 100 מההכנסה הממוצעת במשק
- 3.2. יצירת פרוגרסיביות בשיעורי המס על ההון, כך שהכנסה הונית של עובד שצובר זכויות בקופת גמל תמוסה בשיעור נמוך, ואילו הכנסה הונית של מי שעסקו ביצירת רווחי הון, תמוסה בשיעור גבוה, השווה לשיעורי המס על עבודה
- 3.3. פטור ממע"מ על מוצרי מזון בסיסיים, תרופות ושירותים רפואיים וקביעת מע"מ מופחת על ספרים, עיתונים, אירועי תרבות וספורט
- 3.4. קביעת מס ירושה פרוגרסיבי, בשיעורים של בין 10% ל-30% על ירושות בגובה של מעל 5 מיליון ש"ח, לא כולל בית מגורים
- 3.5. העלאת מס החברות לשיעור של 30% לחברות שהכנסותיהן החייבות במס גדולות מ-1.2 מיליון ש"ח בשנה והפחתה ל-20% במקרים שהכנסות נמוכות מ-1.2 מיליון
- 3.6. קידום רפורמה מקיפה בחוק עידוד השקעות הון, במטרה לעודד השקעה בפריפריה. החוק במתכונתו הנוכחית מיטיב בעיקר עם החברות העשירות ביותר במשק
- 3.7. גביית מס מלא על "הרווחים הכלואים"
- 3.8. שינוי הגדרות התשלומים, כך שאדם הזכאי לקצבה בהתאם למצבו ולתפקודו, לא יידרש למבחן הכנסות, אך ישלם מס בהתאם לכלל הכנסותיו, לרבות הקצבאות, הפטורות היום מתשלום. יבוטל האיסור על כפל קצבאות

4. תמריצים סביבתיים ומיסוי ירוק

- ישראל התחייבה להגביר את השימוש באנרגיות מתחדשות, אך קצב ההתקדמות איטי מאוד. יש לייצר תמריצים כלכליים ברורים להתנהגות סביבתית יעילה:
- 4.1. יצירת מערכת מיסוי ומנגנונים שיתמרו כלכלית חברות ומפעלים שיצמצמו את פליטות הפחמן וישתמשו באנרגיות מתחדשות, בדומה לתכנית שאושרה באוסטרליה
 - 4.2. צמצום ההקלות לליסינג - לא ניתן יהיה להכיר בדלק ששולם לעובד כהוצאות תאגיד ללא הגבלה על סך הקילומטרים שנוסע העובד
 - 4.3. תיקון חוק בתים משותפים, כך שתתאפשר הקמת פאנלים סולאריים על גגות בתים משותפים, בלא צורך בהסכמה של כלל הדיירים
 - 4.4. הצבת ערבות מדינה להלוואות באמצעות גופים שאינם למטרות רווח, להקמת מערכות לאנרגיות מתחדשות

5. מאבק בהפרטה והחזרת האחריות למדינה

תהליכי הפרטה הגורפים שעברו על המשק הישראלי בעשורים האחרונים לא הביאו לשיפור התחרות או ליעילות כלכלית,

לחברות גדולות להתחמק מתשלום מיסים
 6.5. חיוב מונופולים פרטיים וקבוצות ריכוזיות בפרסום דו"חות
 כספיים, בדומה לחובה החלה כיום על חברות ציבוריות
 6.6. הגברת השקיפות והאחריות בהתנהלות הגופים המוסדיים
 המנהלים את חסכוניות הפנסיה של הציבור
 6.7. פיתוח מודל של בעלות קואופרטיבית על קרנות הפנסיה
 ומכשירי החיסכון לטווח ארוך • עידוד הקמת אגודות פקדון
 ואשראי, שיוכלו להציב לבנקים אלטרנטיבה בבעלות לקוחות

7. עבודה, תעסוקה הוגנת ומאבק באבטלה

נכון להיום, שוק העבודה בישראל מייצר עובדים עניים ומרחיב פערים. שיעור העסקת עובדי הקבלן בישראל הוא הגבוה ביותר בעולם המערבי ושיטות העסקה פוגעניות שונות מומצאות חדשות לבקרים על-ידי משרד האוצר והשוק הפרטי.

העובדים השכירים הוחלפו על-ידי עובדי חברות כוח אדם, שהוחלפו על-ידי עובדי קבלני השירותים והפריילאנסרים - העצמאים בעל כורחם. עובדים מכל התחומים חיים בחוסר ביטחון תעסוקתי, ואינם יודעים מה יהיה שכרם, או אם תימצא עבורם עבודה נוספת בסוף החודש או הסמסטר. נשים נפגעות במיוחד מהתרחבות העסקה הפוגענית, משום שהן הרוב מבין המועסקים בשיטות וצלניות.

המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום הנושאים הבאים:

- 7.1. הפסקת העסקה הקבלנית בשירות המדינה: לא יחודשו הסכמי התקשרות להעסקה קבלנית ולא יוצאו מכרזים חדשים, כך שתוך 3 שנים לא יהיו עוד מועסקים על בסיס מכרזים קבלניים בשירות המדינה
- 7.2. בחינה מחודשת של כל ההסדרים של המדינה להתקשרות על בסיס זמני (פריילאנס) הנמשכים מעל 6 חודשים. כל התקשרות שנדרשת במהותה לפרק זמן של 6 חודשים או יותר, בהיקף העסקה של 20 שעות בשבוע או יותר, תוכל להיות מומרת בהעסקה ישירה, בהתאם להחלטת נותן השירות
- 7.3. חקיקת חוק הקובע זכויות סוציאליות מוגדלות למועסקים לפי שעה - כך שתצמצם שיטת העסקה פוגענית זו ותצמצם למי שאכן נשכר לעבודה על בסיס מזדמן בלבד
- 7.4. במכרזים למתן שירותים של כל רשות או חברה ממשלתית, תינתן העדפה של 15% להתקשרות עם תאגידים בבעלות עובדים. העדפה תינתן גם להתקשרות עם עסקים קטנים ובינוניים ועם עסקים אשר ליבת פעולתם בפריפריה
- 7.5. הבטחת האפשרות לעובדים לרכוש השכלה במהלך כל שנות העבודה • שכר הגבוה מפי 15 השכר הנמוך ביותר בחברה, לא יוכר כהוצאה לצרכי מס • הרחבת תחומי האחריות של אגף הפיקוח במשרד התמ"ת והפיכתו לגוף אפקטיבי, בעל תקציבים משמעותיים וכוח אדם מספק, אשר יוכל להבטיח כי כל עובד בישראל מקבל את המגיע לו בעבור עבודתו

- אלא לריכוז ההון בידיים בודדות, למערכת קשרי הון-שלטון המאיימת על הדמוקרטיה הישראלית, לפגיעה באיכות ובכמות של השירותים החברתיים, ולפגיעה בזכויות העובדים. תהליכי ההפרטה אף מתבצעים לרוב ללא הצגת רציונל ברור לתהליך הפרטה ובהיעדר דיון ציבורי מהותי בעניינם. יש לפעול לעצירת תהליכי ההפרטה ולשינוי המגמה הקיימת. המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום הנושאים הבאים:
- 5.1. עצירה מוחלטת של ההפרטה בדגש על נכסים לאומיים ומשאבי טבע והתחלת מתווה הדרגתי להחזרת התכניות והשירותים הציבוריים לבעלות ושליטת הציבור
 - 5.2. עצירת הפרטת שירותי הפיקוח על השירותים המופרטים: מערך הפיקוח, אשר אף הוא עובר הפרטה, יוחזר באופן מלא, בתוך שנה אחת, לאחריות המדינה ועובדיה
 - 5.3. ביטול ועצירת הפרטת אוצרות ומשאבי הטבע בישראל ועצירת ההפרטה של מונופולים טבעיים, כולל בחינה מחודשת של הפרטת מפעלי ים המלח ומצבורי הגז
 - 5.4. החזרת אחריות המדינה וביטול ההפרטה של שירותים ציבוריים, כמו שירותי האחיות בבתי הספר, הוסטלים לילדים בסיכון וכיו"ב
 - 5.5. ביטול הפרטת השירותים הציבוריים בתחומי החינוך והבריאות

6. מאבק בריכוזיות במשק

המשק הישראלי מאופיין בריכוזיות גבוהה, המתבטאת בשליטה של מספר מצומצם של קבוצות עסקיות על חלק עצום מהפעילות הכלכלית. המבנה הריכוזי מאפשר למעטים לצבור הון וכוח על חשבון הרבים, ומעמיק את הפערים הכלכליים. בנוסף, ריכוז ההון בידי מספר מצומצם של בעלי שליטה מביא לעליות מחירים מופרזות ולהכבדת הנטל על השכבות המוחלשות ועל מעמד הביניים. ריכוזיות השליטה במשק החריפה בשנים האחרונות בשל התרחבות ההפרטה וצמצום המעורבות הממשלתית בשוק ההון והפנסיה. היעדר רגולציה על שוק ההון והשתלטות טייקונים על בתי השקעות וקרנות פנסיה מסכנים את החסכוניות ארוכי הטווח של הציבור בישראל, פוגעים בתשואות וביציבות, ובסופו של דבר גם בצמיחה. המחנה הדמוקרטי תומך בחיזוק מנגנוני הרגולציה ובשינוי מבנה הבעלות על קרנות הפנסיה וקופות הגמל בישראל במטרה להפוך אותם לגופים בבעלות העמיתים.

המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום הנושאים הבאים:

- 6.1. פירוק פירמידות השליטה על-ידי הגבלת המבנה הפירמידלי לגובה של שתי "קומות" בלבד, ואיסור גורף על אחזקות צולבות בנכסים פיננסיים וריאליים
- 6.2. הפעלת מגבלות רגולטוריות על אחזקה במספר ענפים, לרבות תחום התקשורת, ופירוק קבוצות רב-ענפיות משיקולי תחרות
- 6.3. פיקוח בית המשפט על הסדרי חוב, לפי מתווה חוק "התספורות" אשר נחקק ביזמת מרצ
- 6.4. מאבק בתופעת תכנוני המס האגרסיביים, שמאפשרים

9. אוכלוסיית הגיל השלישי והמשק:

יצירת מערך הכשרות מקצועיות לקהילת הגיל השלישי, להגדלת הפריור בגיל זה ולהתמודדות איכותית עם התארכות תוחלת החיים.

10. התאגדויות עובדים

המחנה הדמוקרטי מחויב לסולידריות מלאה עם מאבקי עובדים, גיוס והפעלת המפלגה - מרמת הכנסת ועד השלטון המקומי דרך פעילויות השטח - לטובת הזכויות של מיליוני העובדות והעובדים במשק.

המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום הנושאים הבאים:

- 10.1. חיזוק משמעותי של ארגוני העובדים: הבטחת הזכות להתאגדות והטלת סנקציות קשות על מעסיקים אשר פוגעים בזכותם של העובדים להתארגן
- 10.2. הבטחת זכויותיהם של העובדים לייצוג ישיר ולדמוקרטיה במנגנוני קבלת החלטות. עובדים מעורבים הם עובדים העומדים טוב יותר על זכויותיהם
- 10.3. הבטחת רציפות זכויות, הסכמים קיבוציים ומסגרות עבודה מאורגנת במעבר בין תקופת מכרז לתקופת המכרז הבא אחריו
- 10.4. הקלה על התארגנות עובדים ראשונית
- 10.5. הגדרת ומניעת החלפת עובדים שובתים בעובדים אחרים
- 10.6. ייצוג חובה לנציגי עובדים בדירקטוריונים של תאגידים בגודל ובתחומים שיוגדרו
- 10.7. עידוד הקמת קואופרטיבים - התארגנויות כלכליות של עובדים
- 10.8. קידום תחרות ויעילות בדרכי פעולה הוגנות בשוק העבודה של המגזר הציבורי - קידום מעמדם של עובדי דור ב' ודור ג' באופן שיקדם ויעודד מצוינות והגברת פריור במגזר הציבורי כולו. בעיקר, יש להעניק זכות ייצוג שווה והוגנת לעובדי דור אלה בהקמת ועדים נפרדים ובהגברת השקיפות בהתנהלות ההסתדרות.
- 10.9. ביטול הסדרי ההעסקה הקבלנית הנצלנית בשירות הציבורי.

11. מאבק באבטלה

העבודה היא מרכיב חיוני בחייו של אדם, המספקת עיסוק, פרנסה ואמצעי למימוש עצמי ולקיום בכבוד. מובטלים בישראל נתפסים מזה שנים, על-ידי הממשל, כמי שאינם רוצים לעבוד, ודמי האבטלה מוצגים כנטל אותו הם משיתים על המדינה. דמי האבטלה הם זכות, למענה מפריש העובד ממשכורתו במשך שנים והם גם אינטרס כלכלי של המשק כולו, אשר מטרתו לתת לעובד אפשרות למצוא עבודה ההולמת את יכולתו האישית והשכלתו, ממצה את כושר השתכרותו ומגדילה את הפריור והצמיחה. לכן, הצמצום בדמי האבטלה וחיונם של מובטלים לקבל כל משרה, תוך פגיעה מתמשכת בשירות התעסוקה ובשירותים המקצועיים

- 7.6. אכיפה אפקטיבית של החוק למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה והרחבת סמכויות הנציב/ה למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה
- 7.7. הכרה בהטרדה מינית במקומות עבודה כתאונת עבודה
- 7.8. העלאת השכר במקצועות השירות, הנשיים ברובם: אחיות, סיעות, גנות, מורות, עובדות סיעוד ועובדות סוציאליות
- 7.9. הגמשת שבוע העבודה כך שיאפשר כניסתם של בעלי אחריות משפחתית לתפקידים משמעותיים
- 7.10. הכרה בנזקי לחץ בעבודה כמחלת עבודה
- 7.11. הפעלת תכנית לאומית לאיזון בין בית לעבודה, שתעודד עסקים פרטיים למנוע מעובדיהם שחיקה מוגברת

8. פריפריה, אי-שוויון והמשק:

לצד הצמיחה הכלכלית של ישראל ישנו גם אי השוויון, שהינו השני בגובהו במדינות המערב. "המחנה הדמוקרטי" תמקד את פועלה בצמצום הפערים החברתיים. המפלגה רואה בהשתלבות האפקטיבית של הסקטורים הלא מיוצגים בכלכלה הישראלית משימה דחופה ומועדפת. השקעה חברתית היא אינטרס כלכלי מובהק אשר תבטיח את המשך העלייה ברמת החיים של כלל אזרחי מדינת ישראל ותחזק את הסולידריות הישראלית. לשם כך, נפעל בכמה מישורים:

- 8.1. תמריצי תעסוקה בפריפריה למסגרות עבודה מהבית או מרחוק, במשרדי-עבודה הרחוקים ממשרדי הנהלה. תכנית כזו ניתנת לקדם גם ובעיקר בשירות הציבורי. מציאות זו תקל על העומס בכבישים ותאפשר לאנשים בפריפריה לעבוד בקרבת ביתם, ובעיקר לנשים בחברות מסורתיות, לעבוד בסביבה הקרובה לבתיהן.
- 8.2. מתן תמריצים לעסקים בפריפריה, תוך מתן דגש מיוחד לעסקים בעוטף עזה.
- 8.3. תוקם "רשות לצמצום פערים חברתיים", אשר תהיה אמונה על הגדרת יעדים פרטניים לצמצום הפערים: הקטנת אי השוויון בתקצוב שירותים חברתיים, למשל באמצעות צמצום שיטת המצ'ינג בחינוך וברוחה, המהווה מנגנון המנציח פערים ובאמצעות השקעות דיפרנציאליות בתשתיות, בחינוך, בדיוור וברוחה, לצד צדק חלוקתי בקרקעות המדינה ובחלוקת הכנסות מארנונה שלא ממגורים. נעודד קואליציות מרחביות ואזוריות באמצעות חקיקה, כדי להגביר את כוח הרשות המקומית למול השלטון המרכזי.
- 8.4. קידום וחיזוק תכניות העדפה מתקנת בתעסוקה לאוכלוסיות המוחלשות בישראל, בדגש על האוכלוסייה הערבית ואוכלוסיית האנשים עם מוגבלויות.
- 8.5. עוללות היסטוריות שנעשו בישראל יועלו על שולחן הממשלה לצורך בירורן, בקשת סליחה בגין ולקחת אחריות עליהן, בדרך של הכרה, פיוס, פיצוי והנצחה. שקיפות והגינות נדרשות לטיפול בפרשות אלה, כשהעיקרית שבהן היא פרשת חטיפת ילדי תימן מזרח ובלקן.

12. מאבק בתאונות העבודה

תאונות העבודה, בייחוד בתחום הבנייה, הפכו בשנים האחרונות לתופעה שכיחה ובלתי מטופלת, בשל העובדה שרוב הנפגעים משתייכים לקבוצות שוליים בחברה – פלסטינים, פלסטינים ישראלים ועובדים זרים. מצבם של עובדי הבנייה החריף בשל מדיניות קיצור התהליכים שיזם שר האוצר, במטרה לאפשר בנייה מהירה, תוך ויתור על הליכי תכנון נאותים ועצימת עין מליקויי בטיחות. גם לאחר ההסכמים האחרונים בנדון, המענה והטיפול הינם חלקיים ביותר וחלקם אף הגדילו לעשות והעבירו את נטל האחריות מן המעסיקים אל העובדים – באופן הראוי לכל גנאי. המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום התיקונים הבאים:

12.1. קביעה עקרונית לגבי מספר מפקחי הבטיחות הנדרשים בהתאם למספר אתרי הבנייה הפעילים והגדלה של מספר מפקחי מנהל הבטיחות בהתאם. הוספת מפקחים בעלי מומחיות במנופים 12.2. הרחבת סמכויות מפקחי מנהל הבטיחות, כך שיוכל להכריז על סגירת אתר בו בוצעה עבירת בטיחות חמורה לתקופה של עד 30 יום

12.3. ביטול רשיונות קבלן לחברות שעברו עבירות בטיחות חמורות חוזרות

12.4. חיוב הגעה מיידית של מפקח בטיחות גם באירועי תאונות שלא הסתיימו במוות או בפציעה קשה ועירוב משטרת ישראל, בהתאם לחומרת עבירת הבטיחות ולא רק חומרת הפציעה

12.5. בדיקה של כל המנופים הפועלים בארץ והפסקה מיידית של עבודתם של מנופים, שאינם עומדים בתקנים

13. מדיניות רווחה

המדינה היא האחראית לרווחת התושבים ולקיומם בכבוד. מיגור העוני הינו חובה מוסרית של מדינה לתושביה. המחנה הדמוקרטי יקדם חקיקת חוק יסוד זכויות חברתיות שיקלו את הזכות לבריאות, לחינוך, לדיור, לתעסוקה, לקיום בכבוד, להתאגדות ולשביטה. שירותי הרווחה סבלו מההפרטה החמורה ביותר, ורובם הגדול עבר לבעלות ולניהול פרטיים. גם במערכת החינוך תופסת ההפרטה מקום של כבוד: שירותי חינוך ניתנים באמצעות עמותות וגופים עסקיים, מורים מועסקים כעובדי קבלן והנטל הכלכלי המוטל על כתפי ההורים הולך וגדל. ההפרטה צמצמה את מומחיות המדינה בתחומי הרווחה והחינוך, וכך גם יכולתה לפקח באופן יעיל על השירותים הניתנים. המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום תכנית הצברה, שתשיב למדינה את האחריות על השירותים החברתיים.

תכנית ההצברה תכלול, בין היתר:

– העסקה ישירה על-ידי משרד הרווחה: משרד הרווחה יחזור להיות מעסיק, ובתוך חמש שנים יוחזרו רוב שירותי הרווחה לבעלות המדינה ולהעסקה ישירה על-ידי המדינה. לא כל השירותים חייבים להינתן אך ורק ישירות מהמדינה, אולם תבטל לחלוטין העסקה לא ישירה של עובדים וניהול תחומים שלמים בידי גופים פרטיים

אותם הוא אמור לספק, פוגעים בעובדים ובכלכלה הישראלית. המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום הנושאים הבאים:

11.1. יצירת מקומות עבודה בדרך של השקעה ציבורית בבניית תשתיות, ובפרט בפריפריה

11.2. הקמת תעסוקה והתאמת חוק עידוד השקעות הון על מנת לייצר תעסוקה מלאה בפריפריה, שהיא בבחינת מבוא ותנאי לשיפור תנאי עובדים (איגוד וכל דבר אחר)

11.3. פישוט הברוקרטיה לעסקים קטנים ובינוניים בכלל, ובפרט בפריפריה. הטבות מס לעסקים מקומיים

11.4. הפחתה מתמדת של מספר הבלתי מועסקים תוך שאיפה לתעסוקה מלאה

11.5. שיפור מערכת ההשמה הציבורית והמערך הציבורי להכשרות וריענונים מקצועיים

11.6. החזרת החובה למצוא למובטלים עבודה המתאימה לכישוריהם

11.7. השבת הזכויות לדמי אבטלה מלאים במהלך תקופת ההכשרה המקצועית

11.8. קיצור תקופת ההכשרה המזכה בדמי אבטלה ל-10 חודשים, או 24 חודשים במהלך שלוש השנים האחרונות

11.9. ביטול מגבלת הזכויות לדמי אבטלה לפעמיים בארבע שנים, וביטול ההפחתה במספר ימי הזכויות ובגובה דמי האבטלה

11.10. קביעת זכויות לדמי אבטלה לעובדים עצמאיים מובטלים

11.11. פיתוח כישורי מובטלים, ומתן הכשרה מקצועית והכשרה לחיפוש והשתלבות בעבודה

11.12. הקמת מעונות מסובסדים, מפקחים וממוקצעים יום שיאפשרו יציאת הורים לילדים קטנים לעבודה

11.13. יצירת פתרונות תחבורה להגעה למקומות העבודה וההכשרה

11.14. הענקת תמריצים למשתלבים בעבודה וביטול הענשת אלה שאינם מצליחים להשתלב

11.15. התאמת פתרונות ייחודיים לכל אדם, תוך התחשבות ברקע התרבותי ממנו בא ובמצבו המשפחתי

11.16. ביטול הפעלת תכניות להשמה בידי חברות למטרות רווח

11.17. בנייה מחדש של האגף להכשרה מקצועית בשילוב עם האקדמיה כדי לייצר הכשרה מותאמת לשוק העבודה שאינה תלויה במערך דמי האבטלה

11.18. ניתוק הקשר בין תעסוקה לפרנסה עבור מגזרי אוכלוסייה מוחלשים על ידי הגדלת הבטחת הכנסה והנגשתה בשפות ובקיצור תהליכים

11.19. עידוד תעסוקת נשים ומתן הכשרות מקצועיות בדגש רב גילאי, כולל לנשים באמצע החיים, מכל קבוצות האוכלוסייה

15. בריאות

מערכת הבריאות הציבורית מהווה נדבך מרכזי במדינת רווחה: זו המערכת שאמורה לתמוך באזרח בשעות החולשה הקשות ביותר, וללוות אותו מהלידה, דרך הילדות וההתבגרות, עד לימי הזקנה והסיעוד. נתוני הלמ"ס ומחקר של בנק ישראל מראים שההשקעה בבריאות בישראל נמוכה בהרבה מזו של המדינות המפותחות, והמיון הציבורי הוא בין הנמוכים בקרב מדינות ה-OECD. במהלך השנים עודכן התקציב הממלכתי למימון סל הבריאות באופן חלקי ומקורות הסל הולכים ונשחקים. מימון השירותים מושת יותר ויותר על המבוטחים, ומחזק את הקשר בין קיומם של אמצעי תשלום וקבלת שירותי בריאות וזאת בניגוד לעקרונות החוק, תוך פגיעה קשה בעיקר באוכלוסיות המוחלשות ובשוויון. בנוסף, העדר השקעה בתשתיות פיזיות ובכוח אדם מהווה איום ממשי על מערכת הבריאות הציבורית. ייבוש תקציבי מתמשך של מערכת הבריאות הציבורית הביא אותה למצב בלתי אפשרי: זמני המתנה לא סבירים לרופאים מומחים ולניתוחים, כוח אדם רפואי עמוס ושחוק, הוספת מיטות ללא רישיון שממלאות את המסדרונות ללא כוח אדם מתאים וכבוד בסיסי למטופלים. התלות ברפואה הפרטית, שהפכה בפועל למסלול המהיר לקבלת טיפול רפואי, רק הולכת ומתחזקת ומחלישה עוד ועוד פיסות מאמון הציבור ברפואה הציבורית. עקרונות הצדק, שוויון ועזרה הדדית עליהם מתבסס חוק ביטוח בריאות ממלכתי הולכים ונשחקים, ופערי הבריאות בין המרכז לפריפריה, בין מעמדות כלכליים ובין קבוצות באוכלוסייה רק הולכים וגדלים. ניסיונות להגביל את הרפואה הפרטית הצליחו רק במעט לבלום את בריחת הכספים מהמערכת הציבורית אך ללא השקעה תקציבית מאסיבית וישירה במערכת הבריאות הציבורית לא נצליח אפילו לשמר את המצב הקיים, ובוודאי שלא להתמודד עם האתגרים הרבים שבדרך - בראשם הזדקנות האוכלוסייה והתקדמות הרפואה. הממשלה והכנסת הבאות לא יוכלו עוד להתעלם ממצבה של מערכת הבריאות. במסמך זה אנו מפרטים בראשי פרקים את הפעולות וצעדי המדיניות הנדרשים לטובת מערכת הבריאות הציבורית ולטובת כלל הציבור.

15.1. עקרונות וערכים

15.1.1. הזכות האוניברסלית לבריאות: נגישות לשירותי בריאות ורפואה מתקדמים, איכותיים וזמינים היא זכות יסוד אנושית, שיש להבטיח לכל תושב במדינת ישראל. הזכות הזו לא יכולה להיות תלויה במקום מגורים, גיל, מצב כלכלי או כל הבדל אחר.

15.1.2. בריאות היא השקעה חברתית: מערכת הבריאות הציבורית לא יכולה להימדד רק במונחים כלכליים קצרי-טווח. השקעה בבריאות היא השקעה ארוכת-טווח בחוסנה של החברה בישראל. היסכון בטווח קצר עלול לגרום לחולי בטווח הארוך, שמחירו החברתי והכלכלי גבוה בהרבה.

- העסקה ישירה במשרד החינוך: לא יועסקו מורים בדרך של העסקה עקיפה. יבוטלו המכרזים להעסקה עקיפה של מורים לשעות הצהרון והמורים ייקלטו כעובדי משרד החינוך. כן יקלטו כעובדי משרד החינוך כל מורי היל"ה, אשר מלמדים לפי תכנית הלימודים של משרד החינוך תוך העסקה עקיפה

- העסקה ישירה במשרד הבריאות: אחיות בתי הספר, ישובו להיות עובדות של משרד הבריאות; משרד הבריאות יפעיל מוסדות שיקום לקשישים ומוסדות סיעוד

המחנה הדמוקרטי יפעל לקידום הנושאים הבאים

- 13.1. הבטחת כספי חסכוניות הפנסיה על-ידי המדינה, עליה מוטלת האחריות לכן, באופן שיבטיח לכל מי שחסך במשך כל שנות עבודתו כי יקבל פנסיה הולמת
- 13.2. השוואת קצבאות הנכות והזקנה האוניברסליות לשכר המינימום והצמדתן לשכר הממוצע במשך - בשנת התקציב הראשונה
- 13.3. השבת הקצבאות למשפחות חד הוריות/יחידניות ועידוד יציאה לעבודה באמצעות תמריצים והעלאת סכום הכנסה שאינו מפחית מסכום הקצבה
- 13.4. הבטחת קצבת הבטחת הכנסה המאפשרת קיום בכבוד
- 13.5. עד לתיקון קצבאות הזקנה - השלמת הכנסתם של קשישים נטולי הכנסה אחרת מלבד קצבת הזקנה, עד לגובה שכר המינימום
- 13.6. תקצוב הולם לתכניות לטיפול באלימות במשפחה ובאלימות כלפי נשים, לנפגעי נפש ולשכונות מצוקה
- 13.7. פיתוח מגוון רחב של שירותים קהילתיים, בכללם שירותי מניעה, פנאי, סיוע ותמיכה לילדים ובני נוער בכלל וילדים ובני נוער בסיכון בפרט, תוך מתן דגש מיוחד על מענה לצרכים של קבוצות מיעוט תרבותיות וילדים ובני נוער עולים
- 13.8. הבטחת ההתאמה התרבותית של כל שירותי הרווחה לצרכים השונים של קבוצות האוכלוסייה המגוונות
- 13.9. פיתוח ויישום תכנית לאומית לשיקום חייבים
- 13.10. מתן מענה הולם לסוגיית מחוסרי הדיור בתקציבים מתאימים ומסגרות מערכתיות מוסדיות מתאימות באמצעים מדידים

14. תכנית מחוקרת ביטוח הלאומי

החזרת כספי הביטוח הלאומי לציבור - הבטחת עצמאות המוסד לביטוח לאומי למען האזרחים/ות, במימוש דו"ח הרפורמה של פרופ' ביטון שהוגש לשרי הרווחה והאוצר באוגוסט 2018.

המהלך יאפשר שימור של כספי הביטוח הלאומי של הציבור בקרן השקעות ייחודית, כמחויב בחוק הביטוח הלאומי, אשר שימוש הממשלה בה יוגבל להשקעות קונסטרוקטיביות בבריאות, רווחה וקצבאות, כדלקמן:

15.1.3. בריאות מושפעת לא רק מהמערכת הרפואית אלא גם, ובעיקר, ממשנתנים חברתיים כלכליים: רמת הכנסה, תעסוקה, דיוור, נגישות למזון וסביבה מקדמי בריאות. לפעמים בתחומים אלו השפעה משמעותית על התפתחות פערים בבריאות. כל תוכנית לקידום בריאות וצמצום פערים בבריאות חייבת לקחת בחשבון משתנים אלו ולשלב את הגורמים המשפיעים עליהם על הפי התפיסה של ארגון הבריאות העולמי: "בריאות בכל מדינות".

15.1.4. הממשלה אחראית לבריאות: החלק הארי של שירותי הבריאות במדינה צריך להיות מסופק וממומן על-ידי הממשלה, ולא להינתן באופן פרטי רק למי שידו משגת. ישראל צריכה לשאוף לממוצע העולם המפותח מבחינת היחס בין ההוצאה הציבורית והפרטית על בריאות. יחס זה עומד בארצות OECD על כ-75% הוצאה ציבורית לבריאות מתוך סך ההוצאה לעומת כ-65% מימון ציבורי במערכת הבריאות הישראלית.

15.1.5. מערכת הבריאות הציבורית היא שירות ציבורי: על המערכת הזו לשרת באופן צודק ושוויוני את כלל הציבור בישראל, ללא הטיות. היא לא נועדה לשמש פלטפורמה לרווחים פרטיים של יחידים או גופים כלשהם ועל כן גם לא יהיו בתוכה שירותי רפואה פרטיים (שר"פ).

15.1.6. מתן עדיפות תקציבית לבריאות: לאור חיוניות המערכת ומצבה, ולאור השחיקה בתקציבה הממשלתי לאורך השנים, יש לתת לה עדיפות בתקצוב. לפני שני עשורים תקציב הבריאות בישראל היה דומה לממוצע בעולם המפותח, ואילו כיום הוא נמוך בכשליש במונחי אחוזים מהתוצר.

15.1.7. הצבת המטופל, כבודו וחזיוניו במרכז: על מערכת הבריאות, אנשיה וראשיה לזכור כי מטרתם לשרת את המטופלים ולהבטיח שזכויותיהם יגברו תמיד על כל שיקול מנהלי או כלכלי.

15.2. לאור עקרונות אלו להלן המלצותינו:

חיזוק מערכת הבריאות הציבורית

הגדלת תקציב הבריאות: יש להעלות את ההוצאה הלאומית לבריאות באמצעות הגדלת ההוצאה הציבורית. אין מנוס מהגדלה תקציבית מסיבית של כ-10 מיליארד שקלים, שתאפשר למערכת הבריאות להתמודד עם החוסרים הקיימים כיום בכוח אדם, מיטות ותשתיות רפואיות נוספות שהתדרדרו משנים של מחסור במשאבים, ועל מנת שתוכל להתמודד עם הזדקנות האוכלוסייה, העלייה במחירי התרופות והטכנולוגיות. תוספת זו עדיין לא תדביק את הפער ביחס להשקעה הציבורית הממוצעת במדינות ה-OECD, שעומד על 20 מיליארד שקל. לצורך התכנית יש לנקוט באמצעים הבאים:

15.2.1. קביעת מקורות מימון: ייעוד חלק מתשלומי המעסיקים לביטוח לאומי לטובת מערכת הבריאות כפי שהיה עד 1997. לחילופין, לשקול את הגדלת מס הבריאות ואת התקרה עליה הוא חל.

15.2.2. התמודדות עם חוסר במיטות ובכוח אדם רפואי: יש להרחיב את הכשרת כח האדם ולהתאים את התקינה בשיתוף עם האוניברסיטאות, מל"ג ומשרד הבריאות. יש לייצר מנגנונים של תמריצים לפיזור נכון של כח האדם בכדי לצמצם את הפערים הגדולים בשיעור הרופאים והאחיות לנפש בין מרכז לפריפריה.

15.2.3. יש לייצר תקן קבוע לשיעור המיטות הכלליות בישראל כך שיעמוד לכל הפחות על 2.3 מיטות לאלף נפש ולאסור אשפוז חולים במסדרון.

15.2.4. הגדלת תקציב סל התרופות: יש לקבוע בחוק מנגנון אוטומטי לפיו תרופות וטכנולוגיות חדשות יתוקצבו בכל שנה ב-2% מעלות סל השירותים.

15.2.5. צביעת שיעור מסוים מההכנסות שמגיעות ממיסוי מוצרי טבק ואלכוהול אשר יופנו לטובת קידום בריאות רפואה מונעת. בכך מיסוי מוצרים מזיקים יהיה לא רק בבחינת "קנס", אלא גם תועלת ישירה לחיזוק מערך בריאות הציבור בכלל וחיזוק תכניות לעידוד גמילה מעישון בפרט.

15.2.6. יש להיערך לקצב הגידול של הזדקנות האוכלוסייה ולפתח שירותים ייעודיים בקהילה ובבתי החולים.

15.2.7. חיזוק מערך שירותי בריאות הציבור - טיפות החלב נמצאת לקראת קריסה כמו גם מערכים נוספים בבריאות הציבור, באופן המסכן את הציבור כפי שבא לידי ביטוי בהתפרצות החצבת.

15.2.8. קיצור תורים לניתוחים ולרופאים מומחים בקהילה, לרבות בתחום בריאות הנפש.

15.2.9. תוספת מכשירי הדמיה (MRI ו-CT) והגדלת מערך המפענחים כדי להקל על התורים ולצמצם את הפער מול המדינות המפותחות.

15.2.10. הרחבת הבקרה על איכות השירות במערכת, הגברת שקיפות הנתונים והמדדים; הרחבת איסוף המשובים ממטופלים ומשפחותיהם.

15.3. הפרדה בין רפואה פרטית לציבורית

נדרשים מספר צעדים בכדי לעצור את התהליך של הפרדת מערכת הבריאות אשר פוגעת בעקרונות הצדק והשוויון כמו גם ביעילות המערכת:

15.3.1. הטמעת מרכיבים מרכזיים מהביטוח המשלים בסל הבריאות הציבורי באופן שיאפשר שירותים כמו בחירת רופא מנתח וחוות דעת שניה במימון ציבורי.

15.3.2. "יום-מלא" ("פול טיימר"): הרחבת המודל בו משולם שכר מייוחד לרופאים שיעבדו אך ורק במערכת הציבורית.

15.3.3. הפסקת "הערבוב" בין ציבורי לפרטי באמצעות ניתוק קשרי הבעלות בין קופות החולים למרכזים רפואיים פרטיים.

15.3.4. ריסון תיירות המרפא בבתי חולים ציבוריים

15.3.5. חיזוק המנגנונים למניעת ניגודי עניינים של בעלי תפקידים במערכת הציבורית הקשורים או מבקשים להיות קשורים למיזמים פרטיים/עסקיים.

15.4. איחוי רשת הביטחון הסוציאלית

למרות חשיבותו הסוציאלית והמחויבות לעזרה הדדית בבטיח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הרי שבפועל הבטחה זו הולכת ונשחקת. היכולת לקבל טיפול בישראל, תלויה במידה רבה ביכולת הכלכלית של בני משפחתו. זקנים וחולים כרוניים הנמנעים מקניית תרופות חיוניות בשל עלות ההשתתפות העצמית, משפחות שלא יכולות להרשות לעצמן מטפל סיעודי ומאשפזים את יקירם בליט ברירה, עניים שלא יכולים לממן נסיעות לטיפולים במקומות מרוחקים, טיפולי שיניים יקרים לשכבות גיל שאינן זכאיות לכך, ושירותי טיפת חלב ובריאות הציבור, שכמעט ואינם מתפקדים ולא מספקים את הליווי החיוני להתפתחות הילדים ומניעת תחלואה בקרב אוכלוסיות הזקוקות לכך.

הצעדים הנדרשים:

- 15.4.1. ביטוח סיעודי ציבורי לכל זקן וזקנה במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.
- 15.4.2. צמצום תשלומי ההשתתפות העצמית על שירותים שבסל הציבורי.
- 15.4.3. שירות ציבורי לטיפול שיניים בסיסיים וחיוניים לכלל האוכלוסייה.
- 15.4.4. חיזוק רפואת הקהילה והרצף הטיפולי בין בית חולים-קהילה.
- 15.4.5. חיזוק מערך קידום הבריאות והרפואה המונעת.

15.5. סגירת פערי הבריאות בין המרכז לפריפריה - הן זו הגיאוגרפית והן זו החברתית

החלטת ממשלה הקובעת יעדים כמותיים בלוח זמנים לצמצום פערי בריאות בין מרכז לפריפריה גיאוגרפית וחברתית

15.5.1. גיבוש תוכנית לאומית ממשלתית לצמצום אי שוויון בבריאות - צורך לפעולה מתמשכת וכוללת לסגירת הפערים תוך פעולה המשלבת את כל משרדי הממשלה המשפיעים על התנאים החברתיים-כלכליים הקובעים את רמת הבריאות (תעסוקה, חינוך פורמלי ובלתי פורמלי, דיור, מזון, עוני, נגישות לסביבה בריאה).

15.5.2. מימוש המלצות הוועדה הממשלתית להתמודדות עם גזענות במערכת הבריאות בדגש על ניטור, מניעה ותוכניות התערבות.

15.5.3. חובת דיווח של הקצאת מקורות קופות החולים לפריפריה.

15.5.4. יצירת סטנדרטים מדידים של מרחק וזמן לקבלת שירות רפואי סביר.

15.5.5. מימוש החלטת הממשלה להקמת שני בתי חולים נוספים: בנגב ובאזור הצפון.

15.5.6. הקמת מרכזי מיון קדמיים וביטול דרישת המציג (דרישה לגיוס תרומות בסכום מקביל כתנאי למימון הממשלתי) עבור

הקמת שירותים בפריפריה.

- 15.5.7. השלמת התוכנית הלאומית לבריאות בחברה הערבית.
- 15.5.8. הקמת יחידות בריאות הציבור ברשויות מקומיות.
- 15.5.9. שיפור הנגשת מערכת הבריאות למי שאינם דוברי עברית וסיוע במיציא זכויות.
- 15.5.10. ייצוג מיעוטים וקבוצות מודרות במוקדי קבלת ההחלטות בבריאות.

16. רווחה

16.1. דגש על הגדלת יחס התקינה של עו"ס והעלאת שכר לעו"ס כתפקיד טיפולי; שיקום יחסי עו"ס-מטופל/ת בהקשרי רווחה רבים, למול אוכלוסיות מוחלשות.

17. קצבאות

- 17.1. העמדת קצבאות הזקנה והנכות על גובה שכר המינימום
- 17.2. ביטול הדיסריגרד הגורם לאובדן מוחלט של זכויות, בגין כל שילוב במסגרת תעסוקתית. הדיסריגרד יועבר למתכונת פרוגרסיבית, המדורגת לפי גובה הכנסה.

18. דיור

בתוך כ-13 שנה עלו מחירי הדיור ב כ 200% - דירה שעלתה כמיליון ₪ ב-2006 עולה כיום כ-3 מיליון ₪. הדבר משפיע כמוון גם על מחירי ההשכרה שעלו בשיעור דומה. עליית מחירי הדיור משפיעה לרעה על יוקר המחיה בישראל, זוגות רבים אינם יכולים לרכוש דירה וגם לא לסגור את החודש כשעליהם להפריש חלק גדול מהכנסתם להשכרת דירה או להחזיר משכנתה גבוהה. צעירים רבים עוזבים למדינות אחרות שבהם ניתן לרכוש דירה במחירים שפויים יותר.

לכן אנו במחנה הדמוקרטי גיבשנו מדיניות כוללת לדיור חברתי וכלים ליצירת התחדשות עירונית חברתית באזורי ביקוש ובפריפריה, ואנו מאמינים שיש צורך במנהיגות פוליטית שתוביל מהליכים בנושא.

- 18.1. משבר הדיור והגדלת התחלות הבניה
- משבר הדיור מקורו במחסור של לפחות כ-125,000 יח"ד לעומת סך מספר משקי הבית בישראל. (לפי מחקר של פרופ' אקשטיין מ-2017). המדיניות הממשלתית בתחום הדיור התמקדה בהורדת מחירי הדיור, אך מחירי הדיור לא יכולים ולא צריכים להוות מצפן לגיבוש מדיניות בתחום - והורדתם באחזים ספורים לא צפויה לתת מענה לצרכים של משקי בית רבים. כמו כן, קידום יעד זה נעשה תוך הגדלת היצע הדירות (יעד שהיתכנותו מוגבלת) ותוך התמקדות בדירות לרכישה, תוך הזנחת תחום השכירות ומבלי לעסוק בשאלות מהותיות כגון "מה בונים?", "עבור מי בונים?" ו"היכן בונים?".

18.1 פתרון המשבר

- 18.1.1. בניית כ-80,000 דירות בשנה בטווח של 5 שנים (50,000 לגידול הטבעי + 30,000 לסגירת גרעון) עד לסגירת הגרעון. הבנייה תעשה עם התחייבות רכישה של הממשלה (כמו בתקופת שרון). הדירות שתרכוש הממשלה ישמשו ליוסות מחירים, לדיור להשכרה ולדיור ציבורי.
- 18.1.2. על הממשלה לעסוק בייזום התחלות בניה - לא ניתן לסמוך על הקבלנים שיעשו זאת כי המחירים הגבוהים נוחים להם.
- 18.1.3. יש להקים מנגנון מפקח כולל המקדם בנייה עבור צורכי החברה, הן לקנייה והן להשכרה. כזו המותאמת למשקי בית שונים בדגש על למשקי בית בעלי הכנסה נמוכה עד בינונית, משקי בית עם הכנסה אחת וכזו שמחולקת באופן צודק בין פריפריה למרכז.
- 18.1.4. יש להקל על רוכשי דירה ראשונה בנושא קבלת המשכנתא ובמקביל להקשות על רוכשי הדירות להשקעה.
- 18.1.5. יש לשחרר דירות שהוסבו למשרדים בחזרה לשוק הדיור.

18.2 דיור ציבורי ודיור בר השגה

- ב-10 שנים אחרונות נשחק מלאי הדירות בדיור הציבורי. אנשים נזקקים רבים מחכים בתור במשך שנים ארוכות ואין להם פתרון. בישראל מלאי הדירות בדיור הציבורי רק כ-2% מכלל הדירות הקיימות לעומת כ-20% בארצות אירופה המפותחות. היום בישראל - כ-60,000 דירות בלבד בדיור הציבורי. (לעומת כ-200,000 דירות בשנות ה-60).
- לכן אנו נגבש מדיניות דיור כוללת המביטה על תחום הדיור כחלק ממארג שירותים חברתיים שהמדינה אחראית לו; מדיניות זו צריכה לבטא חזון ביחס לצרכי הדיור של משקי הבית בשים לב להרכבם, גודלם, הכנסתם והונם. קביעת היעדים והכלים להגשמתם יכולה להיעשות באמצעות חקיקת חוק דיור חברתי, לצד הרחבת החקיקה הקיימת (ביחס לדיור הציבורי וביחס לדיור בהישג יד), במסגרתם ייקבעו בין היתר:
- 18.2.1. קבעת יעדי בנייה - בנייה של כ-15,000 דירות בשנה לדיור הציבורי עד להשלמת הפערים. (היעד הממשלתי הנוכחי הוא כ-7500 דירות והממשלה איננה עומדת בו...)
- 18.2.2. ניזום בניה להשכרה לטווח ארוך - דיור בר השגה שמאפשר לשוכרים לרכוש את הדירה בהמשך בקיזוז כספי ההשכרה ששילמו.
- 18.2.3. קבעת תנאי זכאות לדיור חברתי - כשיעוד הדיור הציבורי והדיור בהישג יד למשקי בית הנמנים על בעלי הכנסה נמוכה עד בינונית, תוך הבטחת חלק ניכר מיחידות הדיור האמורות לבעלי הכנסות נמוכות.
- 18.2.4. נפעל לשימור תמהיל חברתי - האופן בו ישולבו ויתוכנו יחידות דיור ציבורי ודיור בהישג יד במרחב העירוני, בקרקעות בבעלות ציבורית ובקרקעות בבעלות פרטית.
- 18.2.5. נייצר תמריצים לשוק הפרטי - הרחבת סל התמריצים ליזמים לבנות ולנהל דיור בהישג יד על קרקעות פרטיות במקרים בהם אין כדאיות כלכלית לעסקה (למשל, מתן הטבות מס כנגד

בניה וניהול כאמור).

18.3 שוק השכירות

- 18.3.1. בניית מערכת תמריצים מוסדית לשכירות ארוכת טווח.
- 18.3.2. פיקוח שכירות ברשויות המקומיות באזורי הביקוש.
- 18.3.3. הקמת מוסד רשם שכירויות
- 18.3.4. בית דין לזירוז הליכי סכסוך בין שוכרים למשכירים
- 18.3.5. חוק מחייב חחה שכירות הוגנת

18.4 התחדשות עירונית

- ב-20 שנה הקרובות יבנו בישראל בין מיליון ל-2 מיליון דירות. הדרך היחידה להתמודדות עם הדרישה היא בהתחדשות עירונית מסיבית. המשמעות - בניה במרכזי הערים הוותיקות, לא בשולי הערים ולא בין הערים. התחדשות עירונית יכולה להוות כלי לפיתוח חברתי המעניק לאוכלוסיות מוחלשות הזדמנות לשגשוג ומוביליות חברתית; ולרשויות מקומיות מוחלשות אמצעי לפיתוח ויצירת ביקושים. על מנת לממש את מלוא הפוטנציאל החברתי של תהליכי התחדשות עירונית יש יפעול בכמה מישורים:
- 18.4.1. השקעה ממשלתית - השקעה מסיבית בחידוש ושדרוג כלל התשתיות הציבוריות הפיזיות והחברתיות ומעבר לבניה בעירוב שימושים (לקרב את מקומות העבודה, מוסדות החינוך הקניונים, הבילוי וכלל השירותים אל מקומות המגורים) במקום הבניה הפרברית תוך הפרדת שימושים.
- 18.4.2. מסלול חדש להתחדשות עירונית רחבה בפריפריה - נדרשת מעורבות ממשלתית בעידוד פרויקטים מחוץ לאזורי ביקוש בדרך של מתן תמריצים ליזמים תוך פיתוח מעטפת שירותים נלווית לרשות המקומית בתחומי הרווחה, החינוך והתעסוקה.
- 18.4.3. כלים להתחדשות עירונית מכילה - כלים שיאפשרו לאוכלוסייה המתגוררת במתחמים המיועדים להתחדשות, ובמיוחד אוכלוסיות חלשות, ליהנות מפירות הפיתוח ולא להיפגע מהמהלך (חיזוק המנגנונים לשיתוף הידיירים בהליך התכנון; גיוון סל התמורות שיש להציע להם במסגרת הפרויקט; הקמת מנגנון לסיוע בתחזוקת המבנה לאורך זמן) ואשר יאפשרו שימור מלאי דיור זול באזור שעובר התחדשות עירונית.

18.5 תמ"א 38 - חיזוק דירות נגד רעידות אדמה

מטרתה המוצהרת של תמ"א 38 - עידוד בעלי דירות לחזק את בנייניהם כנגד רעידות אדמה. למטרה זאת התווספה מטרה חשובה לא פחות: חיזוק הבניין כנגד רעידות אדמה מהווה פתרון טוב כנגד האיום הביטחוני המתרחש בשנים האחרונות בירי טילים לעבר האוכלוסייה העירונית בישראל. ההערכה היא שעד היום חזקו כ-500 בניינים ועד כ-7000 דירות. רובם ככולם באזור המרכז שם הסיכוי לרעידת אדמה נמוך בהרבה לעומת אזורי הפריפריה שם הסיכוי לרעידת אדמה גבוה יותר אבל אין היתכנות כלכלית ליישום

תמ"א 38.

הרשויות העירוניות בתמיכת הממשלה והרשות להתחדשות עירונית צריכות לקדם תכנון עירוני כולל להתחדשות עירונית במסגרתו יש מענה בשיפור התשתיות הפיזיות והחברתיות והמרחב הציבורי לעומת הגדלת הציפוף העירוני.
יש להמשיך את תמ"א 38 בשני תנאים:
18.5.1. להגביל אותה למקומות בהם לא תהיה היתכנות לקידום מתחמי התחדשות עירוני.
18.5.2. כל עיר מחוייבת להראות שידרוג התשתיות והמרחב הציבורי שיתאים לתוספת הדירות כתוצאה מתמ"א 38.

18.6. שיפור הליכי תכנון רישוי ובניה

18.6.1. פישוט חוק התכנון והבניה.
18.6.2. השארת הותמ"ל רק לחידוש תשתיות עירונית ולקידום פרויקטים לחברה הערבית.
18.6.3. הפרדת תחום התכנון והבנייה מהפוליטיקה הארצית והמקומית.
18.6.4. הקמת משרד ממשלתי/גוף מקצועי לתכנון ובניה, שבידיו ירוכזו כל הסמכויות, ובהתאם קידום חקיקה לביטול הסמכויות של כל עשרות משרדי הממשלה והגורמים השונים המעורבים.
18.6.5. יצירת וודאות תכנונית, ביטול הסיכון היזמי ותמרוץ בנייה.
18.6.6. פישוט ויעול הליכי תכנון ורישוי - כולל רישוי עצמי באמצעות האדריכלים.
18.6.7. הסדרת כשירויות וסמכויות של העוסקים בתכנון ובניה.
18.6.8. הכנת תכנית ארצית להגנה על הים, לתכנון וניהול השטחים הימיים של ישראל והקמת רשות בעלת סמכויות לניהול הים
18.6.9. תכנון ופיתוח ישובים והגדלת היצע הקרקעות למגורים, יבוצע על פי מדיניות מקיימת המחייבת תשומת לב מיוחדת לנושא שמירת שטחים פתוחים, נגישות להולכי רגל, שבילי אופניים, ריאות ירוקות בישובים קיימים, ותחבורה ציבורית לטובת הדורות הבאים.

18.7. המרחב העירוני

18.7.1. תקציב השתתפותי ברשויות המקומיות, העומד על 10 אחוזים מהתקציב של הרשות מוניציפלית.
18.7.2. קידום תכניות עירוניות מבוססות עירוב שימושים.
18.7.3. תכנית תחבורתית מלווה לכל בנייה חדשה (שבילי אופניים מופרדים מהמדרכות ותחבורה ציבורית)